

Sygn. akt IV U 1441/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dorota Radaszkiewicz
Protokolant:	st. sekr. sądowy Irena Prokopczuk

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2017 r. w Olsztynie

sprawy P. F. i (...) S.K.A. z siedzibą
w O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę

na skutek odwołania P. F. i (...) S.K.A.
z siedzibą w O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 7 lipca 2016 r. nr (...) - (...) D.. nr (...)

I. Oddala odwołania.

II. Zasądza od wnioskodawców na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 7200 złotych w częściach równych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Dorota Radaszkiewicz

Sygn. akt: IV U 1441/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 lipca 2016 r., znak: (...) nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. powołując się na art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U.2016.963 ze zm.), oraz art. 58 § 1 Kodeksu cywilnego w związku z art. 300 Kodeksu pracy stwierdził, że P. F. jako pracownik u płatnika składek (...) S.K.A. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2015 r.

W obszernym uzasadnieniu stanowiska organ wskazał, że według danych systemu informatycznego ZUS, P. F. została zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku radcy prawnego, na czas nieokreślony u płatnika S. K. S. K. (dalej (...)) od dnia

1 października 2015 r. P. F. posiada w tej spółce status akcjonariusza - komplementariusza. Płatnik zadeklarował za pracownika podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za październik 2015 r. w kwocie 0,00 zł, za miesiące od listopada 2015 r. do stycznia 2016 r. po 19.500,00 zł miesięcznie. Od dnia 1 stycznia 2016 r. P. F. przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku ze stanem ciąży.

Ponadto, P. F. od dnia 1 października 2015 r. jest zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/4 etatu na stanowisku radcy prawnego u płatnika składek (...) Sp. z o. o., ul. (...), (...)-(...) W.. Miejszem świadczenia pracy była siedziba spółki w W. oraz w O..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w celu zbadania zasadności zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych P. F. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika - S. K. od dnia 1 października 2015 r. przeprowadził w okresie od 7 kwietnia 2016 r. do 22 kwietnia 2016 r. kontrolę w spółce w tym zakresie.

W świetle poczynionych ustaleń kontrolnych, w ocenie ZUS, brak było podstaw do uznania stosunku prawnego łączącego P. F. ze spółką (...) jako stosunku pracy w rozumieniu przepisów prawa pracy. P. F. choć została formalnie zatrudniona na podstawie umowy o pracę na stanowisku radcy prawnego, to nie podlegała w rzeczywistości jakimkolwiek podporządkowaniu, gdyż w istocie sprawowała nadzór właścicielski nad spółką. Do uprawnień komplementariusza należy bowiem prowadzenie spraw spółki i jej reprezentacja w stosunku do osób trzecich. Komplementariusz jest przedstawicielem ustawowym spółki, a więc dokonuje czynności prawnych w imieniu i na rzecz spółki oraz ponosi pełną odpowiedzialność za zobowiązania spółki.

Zdaniem organu rentowego nie doszło do rozdzielenia charakteru czynności w ramach przedmiotu działalności spółki - od świadczonej na jej rzecz przez wymienioną pracę jako pracownika. Czynności jakie miała wykonywać P. F. w ramach umowy o pracę stanowiły szeroko rozumiane prowadzenie spraw spółki. Obowiązki, które wykonywała dotychczas (wykonywanie zawodu radcy prawnego w spółce prawniczej) nie odbiegały od obowiązków wymienionych w umowie o pracę. Nie było przesłanek do zatrudnienia wspólnika - komplementariusza w charakterze radcy prawnego - zwłaszcza, że obowiązki pracownicze w dalszym ciągu sprowadzały się do realizacji zadań, które dotychczas wykonywała poza stosunkiem pracy, które wynikały ze statutu spółki i do wykonywania których była zobligowana z uwagi na swoją pozycję komplementariusza w spółce. Charakter pracy P. F. wykluczał więc stosunek pracowniczego podporządkowania, w sytuacji gdy była ona komplementariuszem w spółce komandytowo-akcyjnej.

Ponadto, P. F. do czasu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, tj. do dnia 01.10.2015 r. wykonywała zawód radcy prawnego w spółce komandytowo-akcyjnej wyłącznie jako komplementariusz, a spółka wcześniej nigdy nie zatrudniała pracowników na stanowisku radcy prawnego. Przy tym, P. F. w niedługim czasie od zgłoszenia jej do ubezpieczeń społecznych, była niezdolna do pracy w związku z ciążą, a na jej miejsce nie zatrudniono innej osoby.

Nadto, zatrudnienie wymienionej na podstawie umowy o pracę nie miało uzasadnienia ekonomicznego, gdyż spółka nie generowała dochodów pozwalających na zapłatę wynagrodzenia w kwocie 19.500,00 zł miesięcznie. W konsekwencji, Zakład ocenił, że zatrudnienie w ramach etatu u płatnika składek, miało na celu jedynie uzyskanie przez P. F. ochrony ubezpieczeniowej przysługującej pracownikom, a zawarcie umowy o pracę było podyktowane chęcią uzyskania przez zgłoszoną do ubezpieczeń wysokich świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła P. F. oraz (...) S.K., których pełnomocnik domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i ustalenia, że P. F. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2015 r.

Pełnomocnik skarżących argumentował, że uzasadnienie decyzji z dnia 7 lipca 2016 r. nie odzwierciedla rzeczywistego stanu sprawy. Szczegółowo odniósł się do stanowiska ZUS w tym zakresie, wskazując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, sądów powszechnych i sądu administracyjnego. Podniósł między innymi, że odwołująca P. F. jest osobą dobrze wykształconą i posiada odpowiednie doświadczenie w zawodzie, a w ramach wykonywanych obowiązków

sporządziła i zaopiniowała znaczną liczbę umów z takimi klientami spółki jak: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz (...) Jednostka Wdrażania Programów Unijnych.

Zwrócił uwagę, że odwołująca o swoim stanie ciąży dowiedziała się w listopadzie 2015 r., a pracodawca już od maja 2015 r. poszukiwał radcy prawnego - specjalisty w dziedzinie zamówień publicznych i funduszy unijnych. Podkreślił, że organ rentowy w świetle art. 6 k.p.c. nie wykazał okoliczności ani dowodów, że P. F. nie jest pracownikiem. Zaznaczył, że wszelkie przedłożone w sprawie dokumenty jednoznacznie świadczą o fakcie zawarcia umowy o pracę i wykonywania obowiązków pracowniczych przez odwołującą, co skutkuje uznaniem, że jako pracownik zatrudniony w (...) S.K.A. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. domagał się jego oddalenia, twierdząc, że wydana decyzja jest prawidłowa. W uzasadnieniu stanowiska wskazał, że komplementariusz spółki komandytowo-akcyjnej ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki oraz jej reprezentowania. Prowadzenie spraw spółki jest procesem polegającym na wydawaniu decyzji, opinii, organizowaniu działalności, a przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Skarżąca P. F., od 1 października 2015r. została zatrudniona w spółce na stanowisku radcy prawnego. Jako komplementariusz nie podlegała jakiegokolwiek podporządkowaniu i samodzielnie kierowała sprawami spółki. W niniejszej sprawie nie doszło do rozdziału czynności związanych z prowadzeniem spółki - świadczenia obsługi prawnej - z czynnościami pracownika zobowiązanego do świadczenia tego rodzaju pracy. Z tego względu brak było podmiotu nadzorującego odwołującą jako pracownika, co w ocenie pozwanego wyklucza uznanie takiej relacji za stosunek pracy w rozumieniu przepisów prawa pracy. Pozwany argumentował, że o tym, że strony istotnie nawiązały stosunek pracy, decyduje faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy. Cechą charakterystyczną zatrudnienia pracowniczego jest wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy. Przy czym, nie musi to być podporządkowanie hierarchiczne i może przybrać formę podporządkowania autonomicznego, polegającego na wyznaczaniu zadań, bez ingerencji w sposób ich wykonania, przy zachowaniu odpowiedzialności wobec pracodawcy. W okolicznościach powyższej jednakże sprawy takie podporządkowanie nie wystąpiło.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni P. F., ur. dnia (...), magister politologii i magister prawa, z zawodu radca prawny, została zatrudniona u płatnika składek S. K., z siedzibą w O., na podstawie umowy o pracę, według systemu zadaniowego czasu pracy, na czas nieokreślony od dnia 1 października 2015 r., za wynagrodzeniem 19.500,00 zł brutto na stanowisku radcy prawnego.

Skarżąca z powyższego tytułu została zgłoszona obowiązkowo przez płatnika do ubezpieczeń społecznych, a od dnia 1 stycznia 2016 r. była długotrwale niezdolna do pracy w związku ze stanem ciąży.

Ponadto, P. F. od dnia 1 października 2015 r. była zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy 1/4 etatu na stanowisku radcy prawnego u płatnika składek (...) Sp. z o. o., ul. (...), (...)-(...) W.. Miejszem świadczenia pracy była siedziba spółki w W. oraz w O..

Wnioskodawczyni posiada prawo do wykonywania zawodu radcy prawnego od 24 czerwca 2014 r.

Przy czym, do dnia 30 września 2015 r. była studentką studiów doktoranckich na Uniwersytecie (...)- (...) i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Organ rentowy w dniach od 7 do 22 kwietnia 2016 r. przeprowadził kontrolę u płatnika składek S. K.(...)(...) w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, na podstawie której ocenił, że zatrudnienie P. F. w ramach etatu u płatnika nie miało charakteru pracowniczego w rozumieniu przepisów prawa pracy i służyło uzyskaniu ochrony ubezpieczeniowej, które przysługują pracownikom i nabyciu świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W konsekwencji, w dniu 7 lipca 2016 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję, którą stwierdził, że P. F. jako pracownik u płatnika składek S. K., nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2015 r.

Na podstawie aktu zawiązania spółki z dnia 24 czerwca 2014 r., założycielami spółki komandytowo-akcyjnej, działającej pod firmą (...) byli P. F. i A. F. (od 16 sierpnia 2014 r. mąż odwołującej).

Kapitał zakładowy spółki wynosił 50.000,00 zł i dzielił się na: 100 akcji imiennych zwykłych serii A o numerach od 001 do 100 o wartości nominalnej 100 zł każda akcja, 200 akcji imiennych zwykłych serii B o numerach od 001 do 200 o wartości nominalnej 100 zł każda akcja, 200 akcji na okaziciela serii C o numerach od 001 do 200 o wartości nominalnej 100 zł każda akcja.

P. F. objęła w kapitale zakładowym 100 akcji imiennych serii A o numerach od 001 do 100, o wartości nominalnej jednej akcji 100,00 zł i łącznej wartości nominalnej objętych akcji serii A w kwocie 10.000,00 zł oraz pokryła je wkładem pieniężnym w kwocie 10.000,00 zł. Ponadto, objęła 200 akcji imiennych serii B o numerach od 001 do 200, o wartości nominalnej jednej akcji 100,00 zł i łącznej wartości nominalnej w kwocie 20.000,00 zł oraz pokryła je wkładem pieniężnym w kwocie 20.000,00 zł.

Natomiast A. F. objął w kapitale zakładowym 200 akcji na okaziciela serii C o numerach od 001 do 200, o wartości nominalnej jednej akcji 100,00 zł i łącznej wartości nominalnej objętych akcji serii C w kwocie 20.000,00 zł oraz pokrył je wkładem pieniężnym w kwocie 20.000,00 zł.

P. F. w zawiązanej spółce posiadała status komplementariusza i akcjonariusza. Przysługiwało jej prawo reprezentacji spółki, prawo prowadzenia spraw spółki oraz ponosiła pełną odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Wartość wkładu pieniężnego komplementariusza wyniosła 1.000,00 zł.

W skład Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy spółki weszli P. F. i A. F. jako jedyni wspólnicy. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki, uchwałą z dnia 3 sierpnia 2015 r., powołało A. F. na pełnomocnika spółki do zawierania w jej imieniu umów o pracę i kontraktów menedżerskich z komplementariuszami spółki.

Przedmiotem działalności spółki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) była działalność prawnicza, działalność rachunkowo-księgową oraz doradztwo podatkowe.

Od momentu zawiązania spółki odwołująca jako komplementariusz reprezentowała sprawy spółki i zawierała umowy z kontrahentami na wykonywanie zadań jako radcy prawnego. Dotyczyło to między innymi następujących umów:

- nr (...), zawartej w dniu 16 grudnia 2014 r. z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w przedmiocie świadczenia usług prawnych związanych z badaniem zamówień publicznych weryfikowanych przez to ministerstwo,

- nr (...)(...), zawartej w dniu 18 czerwca 2015 r. ze Skarbem Państwa – Ministerstwem Zdrowia w przedmiocie sporządzania opinii dotyczących prawidłowości udzielania zamówień publicznych w świetle przepisów prawa krajowego oraz umów/porozumień w sprawie realizacji projektów, które otrzymały dofinansowania ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy w ramach obszaru tematycznego „ochrona zdrowia” w oparciu o przeprowadzoną weryfikację i analizę dokumentacji przekazanej przez zamawiającego,

- nr (...)(...), zawartej w dniu 18 czerwca 2015 r. ze Skarbem Państwa – Ministerstwem Zdrowia w przedmiocie sporządzania opinii dotyczących prawidłowości udzielania zamówień publicznych w świetle przepisów prawa krajowego oraz umów/porozumień w sprawie realizacji projektów, które otrzymały dofinansowania ze środków Programu Operacyjnego (...) Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno-epidemiologicznych dofinansowanego z Mechanizmu (...) Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu (...) 2009-2014 i (...) „Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu” dofinansowanego z

Norweskiego Mechanizmu (...) 2009-2014 oraz budżetu państwa w oparciu o przeprowadzoną weryfikację i analizę dokumentacji przekazanej przez zamawiającego.

Ponadto, jako komplementariusz spółki zawarła w dniu 17 sierpnia 2015 r. z M. R. najpierw umowę o pracę na okres próbny na stanowisko młodszego specjalisty, a następnie w dniu 18 listopada 2015 r. umowę o pracę na czas określony do dnia 31 maja 2016 r. na stanowisko specjalisty, w pełnym wymiarze czasu pracy. Skarżąca zawarła także w dniu 23 grudnia 2015 r. umowę o pracę z S. K., na czas nieokreślony, na stanowisko specjalisty do spraw księgowości.

Na podstawie spornej umowy o pracę z dnia 1 października 2015 r., do obowiązków P. F. jako pracownika zatrudnionego na stanowisku radcy prawnego należały przede wszystkim:

- bieżąca obsługa prawna kluczowych klientów kancelarii, w szczególności jednostek Skarbu Państwa;
- reprezentowanie kluczowych klientów kancelarii w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych;
- analiza dokumentacji prawnej, sporządzanie opinii i ekspertyz specjalistycznych, umów, prezentacji, protokołów, regulaminów i innych dokumentów;
- udzielanie porad prawnych i wyjaśnień w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa;
- wspieranie kluczowych klientów w negocjacjach, sporach oraz wszelkich kwestiach prawnych związanych z bieżącą działalnością,
- przeprowadzanie procesów łączenia, przekształceń, podziału i likwidacji spółek klientów Kancelarii;
- tworzenie analiz prawnych spółek klientów kancelarii;
- prowadzenie spraw korporacyjnych, w tym opracowanie i opiniowanie projektów uchwał;
- tworzenie procesów i procedur w zakresie działania Kancelarii;
- budowanie i utrzymywanie trwałych relacji biznesowych z klientami Kancelarii;
- udział w negocjacjach warunków umów i porozumień zawieranych przez Kancelarię, sporządzanie i opiniowanie i projektów tych umów i porozumień;
- zarządzanie oraz nadzorowanie pracy zespołu pracowników;
- wykonywanie innych czynności wynikających z ustawy o radcach prawnych.

Według umowy nr (...) z dnia 5 listopada 2015 r., zawartej przez P. F. jako komplementariuszem S. K., a Samorządem Województwa (...) Jednostką Wdrażania Programów Unijnych – spółka reprezentowana przez skarżącą zobowiązywała się do świadczenia usługi „Kontrola projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa (...) w zakresie weryfikacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w których obowiązek przeprowadzenia wynika z przepisów ustawy a dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych oraz dyrektyw w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych.

Regulamin pracy dla pracowników S. K. w § 2 pkt 1 jako pracodawcę wskazywał spółkę (...) reprezentowaną przez komplementariusza spółki lub ustanowionego pełnomocnika. Według pkt 2 tego paragrafu, czynności z zakresu prawa pracy wykonywał za pracodawcę komplementariusz lub ustanowiony pełnomocnik.

P. F. od chwili zawarcia spornej umowy o pracę z dniem 1 października 2015 r., wykonywała swoje obowiązki przez okres 3 miesięcy. Prowadziła obsługę prawną ministerstw i jednostek zajmujących się funduszami unijnymi, a także w jej ramach kontrolę zamówień publicznych. Spółka zgłaszała swój udział w postępowaniach przetargowych dotyczących realizacji zamówień publicznych – to jest konkretnych projektów unijnych, a następnie po jego wygraniu

prowadziła czynności sprawdzające (kontrole) prowadzonych projektów. Zakres i ilość kontroli do przeprowadzenia wynikały z treści objętego przetargu. Wygranie przetargu wiązało się z gratyfikacją w kwocie od 60 do 200 tys. zł. Ponadto, w ramach umowy o pracę udzielała porad prawnych, prowadziła obsługę prawną spółek, reprezentowała klientów w sądach i przed innymi organami.

Jednocześnie jako jedyny w spółce komplementariusz miała prawo i była zobligowana do reprezentowania i prowadzenia spraw spółki. Skarżąca reprezentowała więc spółkę na zewnątrz, przystępowała do przetargów, zawierała umowy z klientami spółki, w imieniu pracodawcy (...) S.K.A. podpisała umowy o pracę z pracownikami M. R. i E. K..

Od dnia 1 stycznia 2016 r. odwołująca przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku ze stanem ciąży. Firma prowadziła rekrutację na stanowisko radcy prawnego dotychczas zajmowane przez P. F.. Na miejsce odwołującej nie został zatrudniony żaden pracownik.

S. K. – zatrudniona w S. K. na stanowisku księgowej – prowadziła obsługę rachunkową firmy. Wysyłała pisma do ZUS i Urzędu Skarbowego oraz prowadziła księgi spółki.

(dowód: akta składkowe ZUS, w tym akta kontroli, dokumenty przedłożone przez odwołującą- wydruk maili – k-35-40 akt sprawy, zeznania odwołujących – zapis audiowideo na rozprawie w dniu 12 stycznia 2017 r.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Istotę niniejszego procesu stanowiło ustalenie, czy organ rentowy zaskarżoną decyzją zasadnie stwierdził, że P. F. jako pracownik u płatnika składek (...) S.K.A. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2015 r.

Bezspornym w niniejszej sprawie był fakt zawarcia w sensie formalnym w dniu 1 października 2015 r. umowy o pracę na czas nieokreślony pomiędzy S. K. z siedzibą w O. reprezentowaną przez A. F. – pełnomocnika powołanego uchwałą walnego zgromadzenia, a P. F. – jako pracownikiem.

Organ rentowy w uzasadnieniu spornej decyzji argumentował, że stosunku prawnego łączącego P. F. ze spółką (...), to jest umowy o pracę na stanowisku radcy prawnego - nie można zakwalifikować jako stosunku pracy w rozumieniu przepisów prawa pracy z racji tego, iż P. F. w okresie objętym zaskarżoną decyzją jako jednocześnie komplementariusz (...) S.K.A., reprezentowała spółkę i prowadziła sprawy spółki. Podnosił, że choć odwołująca została formalnie zatrudniona na podstawie umowy o pracę na stanowisku radcy prawnego, to jednak w rzeczywistości nie podlegała jakimkolwiek podporządkowaniu, gdyż w istocie jednocześnie sprawowała nadzór właścicielski nad spółką. Nie doszło tu do rozdzielenia charakteru czynności w ramach przedmiotu działalności spółki od świadczonej na jej rzecz przez wymienioną pracy jako pracownika.

Decydujące znaczenie dla rozważenia zasadności złożonego odwołania miało zatem ustalenie, czy sporna umowa o pracę zawarta między stronami wywołuje skutki prawne powodując objęcie P. F. obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi i świadczeniami z tego tytułu.

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.Dz.U.2016.936 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

Zgodnie z art. 13 pkt 1 cyt. ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne będące pracownikami w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 ustawy za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a.

W myśl art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i w czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Zatem tak rozumiany stosunek pracy ma charakter ścisły i sformalizowany oraz nakłada na strony określone prawa i obowiązki.

Stosunek ubezpieczeniowy powstaje więc po nawiązaniu stosunku pracy. Jednakże o tym, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł do ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p.

Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych, którymi są: odpłatność pracy, konieczność osobistego wykonywania pracy przez pracownika, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy i na jego ryzyko oraz pozostawanie pod zwierzchnictwem pracodawcy. Dopiero realizacja stosunku pracy rodzi stosunek ubezpieczeniowy i związane z nim prawa i obowiązki. Niezbędne jest więc rzeczywiste wykonywanie pracy w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy, czyli osobiste wykonywanie pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, za wynagrodzeniem.

Zgodnie z art. 22 § 1¹ k. p. zatrudnienie w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy. Tak więc jeżeli świadczona praca spełnia warunki przypisane stosunkowi pracy wskazane wyżej, (to jest osobisty charakter świadczenia pracy, odpłatność, podporządkowanie pracownika pracodawcy w procesie pracy, ponoszenie ryzyka gospodarczego, produkcyjnego i osobowego przez pracodawcę), możliwe jest ustalenie, że wiążąca strony umowa jest umową o pracę, która stanowi podstawę do ubezpieczeń społecznych. O zakwalifikowaniu stosunku prawnego jako umowy o pracę decyduje sposób wykonywania umowy, w szczególności realizowanie przez strony tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1975 r., I PRN 2/75).

Umowę o pracę charakteryzuje stosunek zależności między pracownikiem i pracodawcą polegający na podporządkowaniu pracownika pracodawcy przez czas wykonywania pracy i na obowiązku pracownika stosowania się do dyspozycji pracodawcy. Element podporządkowania (art. 22 § 1 k.p.) jest traktowany jako szczególnie istotny w konstrukcji umowy o pracę i stanowi obok osobistego świadczenia pracy jedną z podstawowych cech odróżniających stosunek pracy od stosunków opartych na innych umowach o świadczenie usług. O tym, że praca świadczona była w ramach stosunku pracy, a nie umowy cywilnoprawnej świadczy dyspozycyjność, podporządkowanie pracownika pracodawcy czy wykonywanie pracy pod jego kierownictwem (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 11 września 1997 r., II UKN 232/97).

Natomiast, w myśl art. 140 k.s.h., każdy komplementariusz ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

W świetle zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy podzielił stanowisko ZUS, zgodnie z którym umowa o pracę zawarta między (...) S.K.A. a P. F., nie daje podstaw do kwalifikacji stosunku prawnego łączącego strony jako stosunku pracy.

Odwołująca od momentu zawiązania spółki (...) S.K.A. w czerwcu 2014 r. posiadała status komplementariusza oraz była jej akcjonariuszem. Jako jedyny komplementariusz miała prawo do reprezentowania spółki (art. 137 i 138 k.s.h.) oraz prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki (art. 140 i 141 k.s.h.). W świetle wskazanych przepisów reprezentacja obejmuje prawo do składania oświadczeń woli w stosunku do osób trzecich, czyli działania na zewnątrz spółki, w odróżnieniu od prowadzenia spraw spółki, czyli działania w zakresie stosunków wewnętrznych spółki, to jest podejmowania różnego rodzaju decyzji związanych z działalnością przedsiębiorstwa spółki komandytowo-akcyjnej.

Skarżąca jako komplementariusz występowała w przetargach, zawierała umowy z klientami, podpisywała umowy z pracownikami w imieniu spółki (...) S.K.A.

W ramach zawartej formalnie umowy o pracę na stanowisku radcy prawnego odwołująca zobowiązana była do udzielania porad prawnych, świadczenia usług prawnych związanych z badaniem zamówień publicznych, przeprowadzania kontroli w zakresie weryfikacji postępowań o udzielenie zamówień publicznych, reprezentowania klientów w sądach i przed innymi organami.

Podkreślenia wymaga, że stanowisko radcy prawnego, zatrudnionego na podstawie umowy o pracę w spółce, było nowym stanowiskiem pracy. Wcześniej, to jest przed 1 października 2015 r. spółka nie zatrudniała radcy prawnego na umowę o pracę. Wówczas to, wszystkie czynności z zakresu szeroko rozumianej obsługi prawnej klientów spółki, wykonywała P. F. zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi radcy prawnego i doświadczeniem w zakresie zamówień publicznych i realizacji projektów unijnych. Jednocześnie odwołująca jako komplementariusz - reprezentowała i prowadziła sprawy spółki.

Organ rentowy zasadnie więc podnosił, że wprawdzie P. F., od 1 października 2015 r. została zatrudniona w spółce na stanowisku radcy prawnego, jednak jako komplementariusz nie podlegała jakimkolwiek podporządkowaniu i samodzielnie kierowała spółką. Nie doszło więc do rozdziału czynności związanych z jednej strony z prowadzeniem spraw spółki - świadczenia obsługi prawnej, a z drugiej - z czynnościami pracownika zobowiązanego do świadczenia tego rodzaju pracy. Brak było podmiotu nadzorującego ją jako pracownika. Czynności, które P. F. miała wykonywać w ramach spornej umowy o pracę, stanowią szeroko rozumiane prowadzenie spraw spółki. Obowiązki, które wykonywała dotychczas, to jest wykonywanie zawodu radcy prawnego w spółce prawniczej, nie odbiegały od obowiązków wymienionych w umowie o pracę.

Sąd krytycznie ocenił zeznania świadka E. K. - księgowej spółki, w zakresie w którym wskazywała, że w ramach zawartej umowy o pracę relacje pracowniczego podporządkowania miały miejsce w stosunkach odwołującej z A. F., który wydawał odwołującej polecenia i organizował jej pracę. Świadek wyraźnie zeznała, że nie posiadała wiedzy co do funkcjonowania spółki. Tym samym, nie mogła wiarygodnie potwierdzić jaki był rzeczywisty charakter tych relacji służbowych. Niezależnie od powyższego podkreślenia wymaga, że zaakceptowanie takiego systemu podporządkowania pracowniczego doprowadziłoby do sytuacji, w której A. F. - pełnomocnik w spółce - kontrolowałby swojego mocodawcę.

Sąd Okręgowy nie neguje, że w okresie formalnego obowiązywania spornej umowy, to jest od 1 października 2015 r. skarżąca realizowała czynności na rzecz spółki, nie czyniła tego jednak w ramach pracowniczego stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. Zgromadzone w sprawie dowody nie potwierdzają, że w zakresie powierzonych jej obowiązków odwołująca świadczyła pracę w wymiarze pełnego etatu, pod kierownictwem i na rzecz pracodawcy. Nie podlegała w rzeczywistości żadnemu podporządkowaniu w rozumieniu art. 22 k.p., gdyż w istocie sprawowała nadzór właścicielski nad spółką.

Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego wszystkie wskazane wyżej okoliczności prowadzą do wniosku, że wnioskodawczyni w spornym okresie wykonywała różnego rodzaju czynności na rzecz spółki, jednakże nie w ramach stosunku pracy. Z istoty zatrudnienia radcy prawnego na podstawie umowy o pracę wynika, że zajmuje on samodzielne stanowisko i podlega bezpośrednio kierownikowi jednostki, zgodnie z art. 9 ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r. (t.j. Dz.U.2016.233). W realiach niniejszej sprawy brak było faktycznego rozdziału między statusem odwołującej jako właściciela spółki oraz statusem pracownika - radcy prawnego formalnie zatrudnionego na podstawie umowy o pracę. W orzecznictwie podkreśla się, że wprawdzie brak jest przeciwwskazań do tego, aby wspólnik zawarł ze spółką umowę o pracę i pobierał z tego tytułu wynagrodzenie, jednakże wskazana sytuacja może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy zakres czynności objęty taką umową nie będzie pozostawał w zakresie działalności spółki (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 stycznia 2016 r., III AUa 1422/15, Legalis).

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania jako bezzasadne (pkt I wyroku).

Tytułem kosztów zastępstwa procesowego Sąd zasądził od wnioskodawców na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 7.200 zł w częściach równych na podstawie § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2015.1805) w związku z art. 105 § 1 k.p.c.

/-/ SSO Dorota Radaszkiewicz